

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

43. An liceat sine peccato occidere bannitum extra territorium
proscibentis? Et quid, si reus esset bannitus à Summo Pontifice? Et an
liceat proponere præmium occidenti bannitum? Et an liceat ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

De Homicidio, Resol. XLI. &c. III

de furti & furum 37. in princ. ff. de usurpat. & usurpat. c. cum voluntate 54. in princ. exrv. de senent. excommunic. Et nostram sententiam præter Doctores citatos tenet Vleicus Hunnius in Collegio criminali, dist. 8. n. 41. asserens Filium impunè posse occidere patrem cum moderamine inculpatæ tutelæ.

RESOL. XLI.

An filius impunè occidere queat patrem bannitum?
Et in tali casu, an potius filius teneatur alimenta præstare Patri?
Et inferitur non licere liberto Dominum suum in adultério vxoris deprehensum occidere. Ex part. 8. tract. 7. & Misc. Ref. 42.

Sup. hoc in Ref. seq. ff. pater in §. 1. **A**ffirmatiuè respondet Bartolus in l. si adulterium 38. §. liberto. 9. ff. ad leg. lul. de adult. & in l. minime 35. ff. de religiof. & sumpt. funer. Paulus Castr. consil. 426. in princ. lib. 1. Panorum, consil. 108. circa medium. lib. 1. Decian. in tr. crimin. lib. 7. c. 9. n. 8. & plures alij. Sed alij negatiuam sententiam docent, propter textum in d. l. si adulterium 38. §. liberto. 9. ff. ad l. lul. de adult. vbi Papinianus respondet, non licere liberto dominum suum, in adultério vxoris deprehensum, interficere: tamen si alios impunè interficere possit. Eiusque responsi hanc subiicit rationem: quoniam cuius fama consulendum est, multo magis vita parcendum est. Quam rationem multo fortius in patre militare, ipsa dicat natura: quæ abhorret, & auerfatur homicidia inter eos, quos sanguine coniunxit, & indissolubili mutui amoris vinculo copulauit. Quod facit etiam textus in Nouell. 12. c. 2. ibi: nam licet legum contemptor & impius sit, tamen pater est. Sic ergo licet pater bannitus sit, pater tamen filij est. Neque enim in hoc casu filius à patria potestate liberatur, vt tradunt Bald. Angel. & Alexander in l. si cum dotem 22. §. si patri. ff. solut. matr. & Ripa in l. ex falso 17. §. ex falso 5. ff. ad Senat. Trebell. Et præterea, quamuis pater hostis sit publicus: naturaliter tamen cognatus manet, & consanguineus, cum naturalis consanguinitatis affectio nullo pacto aboleci, nulloque iure dirimi possit, l. ius agnationis 34. ff. de pact. l. iura sanguinis 7. ff. de reg. iur. Ideoque vel ipsa natura monente, & veluti vigente, filius patris banniti, saluti potius consulere, quam eundem occidere, necesse habet. Hinc tantum abest, vt filius patrem bannitum, & proscriptum impunè interficere queat, vt etiam ei alimenta præstare teneatur, l. mihi 73. §. 1. ff. de iure dot. Aurb. incestas. c. de incestu. & inuilib. nupt. d. Nou. 12. c. 2. Menoch. d. lib. 1. de arb. iud. d. qu. 90. n. 45. Cephal. consil. 498. incipit, Mihi quoque, n. 5. & 7. Matthias Coler. in tr. de alimentis, lib. 1. c. 5. n. 16. & 18. 2. Nec obstat dicere quod scriptum est in l. minime 35. ff. de religiof. & sumpt. funer. filium sine vilo pena metu necare posse patrem, qui patriam oppugnat, quandoquidem Marcellus IC. in eo loco non indistinctè statuit, patrem hostem patriæ, à filio sine scelere siue pena interficere posse: sed tunc demum hoc fieri posse asserit, quando pater & patriam, & liberos oppugnas. In hoc siquidem casu filius tam ad patriam, quam seipsum defendendum, licet patrem occidit, nos autem huc nequaquam ea de specie loquimur, quando videlicet pater in ipso actu oppugnationis à filio interficitur, sed quando filius post patriam iam oppugnatam, & sic post crimen læsæ maiestatis peractum, patrem occidere desiderat: id eum impunè facere non posse, rationes superius adductæ perspicue conuincunt. Et hanc sententiam præter Clarum vbi inf. à. tenet Rolandus à Valle lib. 1. conf. 45. n. 62. Gilhausen in ardre iudicarij, lib. 1. g. 90. n. 41. 3. Sed hæc opinio licet sit communiter amplectenda.

Tom. VII.

da, tamen illam limitandam esse puto cum Gasparo Hurtad. de iust. & iud. disp. 1. 1. diff. 3. nisi pater proferat plus sit nimis nocuus Reipublicæ, & illi nocumento nequeat aliter obuiari, & ideo non deseram hic apponere verba Ioannis Dicastrilli de iust. & iure lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 1. n. 15. vbi sic ait: Quæritur tamen potest, an liceat filio occidere patrem bannitum? multi affirmant, in quibus Barthol. Gomez, & alij apud Iulium §. homicidium, vers. sed hic quæram. Probabilius tamen est quod ipse Clarus docet, non licere. Nam ob eam præcisè causam non definit esse filius, neque amittit obligationem naturalem erga patrem. Quamuis, me quidem iudice, si pater esset nocuus Reipubl. & communitati, neque aliud esset remedium auertendi tale damnum, tunc approbarem sententiam prædictorum auctorum. Nam, sicut filius potest accusare patrem de crimine hæresis, aut læsæ Maiestatis, & cæteris, quæ vergunt in commune damnum, etiam si certo sciat inde patrem fore occidendum; ita, si non est aliud remedium auertendi damnum commune, nisi propria manu occidendo patrem proscriptum, videtur posse. Ita Dicastrillus, vbi etiam Mazuchellum tr. de cas. referend. disp. 2. c. 8. diff. 3. n. 10. & 11.

Sup. accusa-
tione in to.
5. tr. 9. Ref. 9.
& ibi in tr. 1.
Ref. 16. §. 1
ad medium,
vers. nisi in
casu hæresis.

RESOL. XLII.

An liceat occidere bannitum proditorie, & per insidias?
Et an proscripti possint seipsos iniucem etiam proditorie,
& per insidias occidere, propter præmium à Principe,
vel ob promissam sibi libertatem?
Et an liceat filio occidere Patrem bannitum? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 25.

§. 1. **M**Enochius de arb. lib. 9. qu. 49. Bonacina de contr. disp. 2. qu. vlt. scil. 1. part. 2. n. 3. Homobon. in consult. cas. consilient. tom. 1. part. 2. resp. 118. & alij in negatiuam sententiam inclinant propter periculum damnationis, cui frequenter exponitur bannitus si occidat in eo statu proditorie: hoc etiam tenent Doctores, quos citat Iul. Clarus in praxi crim. lib. 5. §. Homicidium, num. 61. & eius additionator litera M M M.

2. Sed ego contrariam sententiam teneo cum Molina de iust. tom. 4. tr. 3. disp. 7. n. 1. Filiucio 1. 2. tr. 28. c. 2. n. 5. Azorio 1. 3. lib. 2. c. 2. q. 3. & aliis, quoniam sua culpa cessare à peccatis non vult, maiorque ratio habenda est boni publici, quam particularis illius, qui sibi prospicere potest, & non vult: vide etiam Megalium 10. 1. resol. 59. n. 7. Hinc patet præscriptos posse se ipsos iniucem etiam proditorie, & per insidias occidere, propter præmium à Principe, vel ob promissam sibi libertatem, sic enim expedit communi bono.

3. Nota tamen quod licet iuxta sententiam Bartoli, Gomez & aliorum, liceat filio occidere patrem bannitum; mihi verò magis placet opinio Iulij Clari & Bonacina loci citatis, asserentium non licere, non enim filius in tali casu omittit obligationem naturalem, qua tenetur erga patrem.

RESOL. XLIII.

An liceat sine peccato occidere bannitum extra territorium proscripti?
Et quid, si esset bannitus à Summo Pontifice?
Et an liceat proponere præmium occidendi bannitum?
Et an liceat occidere grassatorem, qui vias publicas tenet?
Ex p. 5. tr. 4. Ref. 24.

§. 1. **N**egatiuè respondet Filiucius 10. 2. tract. 28. c. 2. n. 24. Bonacina vbi inf. n. 2. Emanuel Sà

K 2 977.

ver. Homicidium, n. 10. Layman lib. 3. sect. 5. tr. 3. c. 2. n. 3. Homobonus in respons. cas. confert. t. 1. part. 2. resp. 118. Reginald. t. 2. lib. 2. c. 2. n. 18. Azor. t. 3. lib. 2. c. 2. q. 3. & alij, quia cum sit extra iurisdictionem praescribentis, non extenditur ad illum eius potestas, nisi ad esset licentia expressa, vel tacita, vel rationabiliter praesumpta alterius Principis, in cuius iurisdictione moratur bannitus. Et nisi reus esse bannitus à Summo Pontifice, cui cum habeat iurisdictionem illimitatam, & per uniuersum Orbem, potest mandare occisionem hominis à se proscripti in alieno territorio.

20 Non desinam tamen hic adnotare, aliquos DD. asserere licitum esse occidere bannitum extra proscripti territorium, & ita absolute docet Laetantius Finellius de cas. refer. cas. 4. n. 41. & Graffius part. 1. lib. 2. c. 62. n. 57. Megalium verò var. resol. tom. 1. resol. 60. n. 5. aliquos etiam enumerat casus, in quibus extra territorium bannitos licet occidere.

3. Sed an liceat proponere praeium occidenti bannitum? Sotus de iust. lib. 5. q. 1. art. 3. & Bonacina de contr. disp. 2. q. ult. sect. 1. punct. 2. n. 3. non admodum probant hunc morem, sed quicquid ipsi dubitant, alij omnes approbant: vide Fillucium, Homobonum, Azorium ubi supra n. 25. Megalium resol. 59. per totam. & alios; non est tamen facile haec facultas concedenda.

4. Et tandem pro coronide huius resolutionis illud cum Mosina de iust. t. 4. tr. 3. disp. 7. n. 1. admonuerim in l. 1. c. quando liceat uniuersum sine iudice, & c. videri concedi interficere grassatorem, qui vias publicas tenet, quoniam id in defensionem suam & aliorum, quibus ille mortem & alia damna parat, licere cuique videtur, & in iustam vindictam videtur ibi publica auctoritate concedi.

RESOL. XLIV.

An liceat sagam, seu maleficam occidere, si tollere maleficium noluit, quando alia via non superest?
Et an saltem vis, verborum, & tormentis cogi possit, ut maleficium tollat? Ex p. 8. tr. 6. & Misc. Ref. 53.

§. 1. **R**espondeo negatiue cum Dicastillo de iust. & iure lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 9. n. 114. Quia cum occisio permilla sit ad auerendum malum, quod ab altero iniuste inferitur, aliterque auerti non potest, tunc tantum licebit occidere, quando per occisionem auertitur. Sed per occisionem saga, vel malefica non auertitur malum, quod illa conseruat, non tollendo, aut destruendo prius maleficium; pari enim ratione non tollitur ab illa post mortem: ergo mors non est medium ad illud maleficium tollendum; tantum ergo licebit tunc verberibus illam, & metu mortis afficere, ut tollat maleficium; quo semel sublato, cessat causa illam occidendi priuata auctoritate.

2. Notandum est tamen, quod Dicastillus loc. cit. asserit, P. Les. docere opinionem affirmatiuam, sed Lessius, ut legentibus pater, non ait sagam in tali casu interfici posse, sed posse cogi verberibus, ut maleficium tollat, quae doctrina est communis, & Lessio citato, tenet nouissimè Cardinalis de Lugo de iust. tom. 1. disp. 10. sect. 7. n. 162. ubi sic ait: Inferitur secundò si malefica, positis certis signis magicis, per daemones noceat, nec aliud remedium sit, posse iure defensionis vi cogi verberibus, aut tormentis, ut ab iniuria cesset, si putatur posse maleficium soluere sine nouo maleficio. Et quidem cogi posse maleficium, & debere à iudice, docet Thom. Sanchez lib. 2. in Decal. c. 4. n. 24. & Suar. to. 1. de relig. lib. 2. de supersti. c. 18. n. 7. & 8. Ex quo sequitur, posse etiam cogi vi, & tormentis ab ipso laeso, quando non peteret recursus ad aliud remedium, & maleficium

affidue persequeretur in damno inferendo, ut docet Lessius dicta dub. 8. n. 48. Huicque Lugomale iugiter P. Dicastillus Lessium pro contraria sententia citant.

RESOL. XLV.

An iniuste desentus carcere, & iam mane damnandus ad mortem, si alia via non potest euadere, possit periclitari. carceris custodem occidere?
Et an possint occidi satellites, seu publici Ministri cum moderamine inculpate tutelae, si iniuste conentur innocentem capere, ut iniuste occidatur?
Et an non solum sit licitum praenire, seu occidere eum, qui parat, ut per se ipsum, seu per sicarium occidat?
Et an sit licitum occidere eum, qui per iudicem parat mortem iniustam, media accusatione, aut testimonio falso, quamuis alieno?
Et vtrum liceat praenire occidendo illum qui falsis testibus iam subornatis ita me oppugnat in iudicio, ut necesse sit occidi, aut infamari, aut bonam amittere? Ex p. 8. tract. 7. & Misc. Ref. 43.

§. 1. **S**i carceris custos bona fide munus suum obeat, videtur non posse occidi, bonum enim commune postulat, ut non inferatur damnum multis bonae fide publicum officium exercentibus; ita Doctores, quos adducit & sequitur Dicastillus de iust. lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 2. n. 11. & Trullench in Decal. t. 2. lib. 5. c. 4. dub. 4. n. 1. & alij penes ipsum. Sed ego suppono in casu nostro, de quo indiuidualiter his diebus interrogatus fui, carceris custodem scire euidenter in carcere illum iniuste à Principe detineri, & ad mortem damnari; & in hoc casu puto esse in carceribus detentum non habentem aliam viam euadendi mortem, quam certò sit iniuste à Principe inferendum, posse inquam, carcerarium occidere, quia cum non bona fide munus suum obeat, sed certè sciat carceratum esse innocentem, & iniuste detineri, & ad mortem damnari; ergo, & c.

2. Et ita Dicastillus ubi supra, & alij aliterum posse occidi satellites, seu publicos ministros cum moderamine inculpate tutelae, si iniuste conentur innocentem capere ut iniuste occidatur, Et Cardinalis de Lugo de iust. tom. 1. disp. 10. sect. 7. n. 164. cum aliis docet, quod si satellites scirent innocentiam rei, & vellent adhuc sententiam iudicis & capitale poenam exequi, posset capere illis resistere, etiam eos occidendo; sed in nostro casu carcerarius iniuste detinet innocentem, ut iniuste morti tradatur. Ergo, & ita in terminis hanc sententiam docet ex Couarruu. Boerio, Neuzano, & Grammatico, Menoch. de arbitr. iudicium, cas. 301. n. 16. Macardus de probat. vol. 1. consil. 266. n. 27. Hunnius de Collegia crimin. disp. 8. n. 39. Ioan. Harprechtus in comment. ad Instituta Iustiniani, tom. 4. tit. de publicis iudiciis §. item lex Covnel. n. 230. fol. 1019. & Christianus Kremberg tr. de necessaria defensione, qu. 5. ubi multis rationibus & auctoritatibus ostendunt, quod ei qui sine iusta causa in carcerem est coniectus, & praesentissimum vitae periculum euadere nequit, custodes licite occidere possit, quicquid in contrarium videatur asserere Obrechtus de defens. necessar. c. 6. n. 39.

3. Sed haec omnia dicta esse volo, speculatiue loquendo, ne in carcere detenti sibi fingant iniuste ad mortem damnari, & ideo iudices in causa propria homicidia in custodes perpetrare, ideo vi cogita.

4. Notandum est hic obiter, nouissimè Galpatum Hurtado de iust. & iure, disp. 11. diff. 7. docere non solum posse esse licitum praenire, seu occidere eum, qui parat ut per se ipsum occidat, sed etiam eum qui parat ut per alterum, ut per sicarium, occidat, quia moraliter id est conari ad occidendum per se, aut per alterum. Imò, ut Bannez q. 64. art. 7. & Novus id per se, aut per alterum, imò, ut Bannez q. 64. art. 7. & Novus alij contra non paucos aduertunt, etiam esse licitum occidere eum, qui per iudicem parat mortem iniustam media accusatione.